

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrta leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Malting-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Katoliško gibanje.

V današnjih brezbožnih in brezverskih časih ni odveč, ako se verni katoliški narod o kaki posebni priliki opozoruje, kako po drugih krajih katoliška zavest in katoliško gibanje napreduje. Še celo nemški ustavoverski in ultra-pruski listi časih — se vé z nekako navidezno malomarnostjo, v resnici pa v svoji strahopetosti, opozorujejo bralce svoje moko na napredek, katerega dela katoličanstvo po deželah, v kojih moderno preganjanje najbolj cvetě. Ta dežela je Pruska. Ni ga dne, da bi časopisi ne poročali o novem zapiranju duhovnov, o globah, ktere jim sodnija naklada, o preganjanji, s katerim sebi nevšečne redove in posamezne domačine tirajo čez meje nekdaj svetega rimskega cesarstva. Ker je namestni škof Janiszewski brez vladnega dovoljenja (!) sakr. sv. birme delil, obsojen je na šest mesecev ječe. Škof Martin je že 202 dni v ječi preživel. Da ga tako hitro ne spustijo, začeli so pruski sodniki takole računati: namesto, da mu vsak dan zarajtamo 14 tolarjev, naj velja en dan sedež v ječi 5 tolarjev, po domače: če škof noče globe plačati v denarjih, bo pa toliko dalje časa v ječi sedel. S takim počenjanjem so vkljub prvi obsodbi kazen predrugačili in namesto da bi škofa skoraj iz ječe spustili, mora se 318 dni kot hudodelnik v ječi preživeti, samo zato, ker noče zoper svojo vest ravnati in ljudem bolj pokornemu biti, kakor Bogu. Take verne može

tudi naši slovenski liberalci trpeti ne morejo, ne opuste toraj nobene prilike, da ne bi duhovskega stanu sploh in posameznih duhovnov ne napadali in jih pri vernih ljudeh ob veljavo in zaupanje spravili.

Kar delajo naši v majhnem krogu, to je namen Bismarckov in tudi avstrijskih Bismarckovcev in Prusakov, verno ljudstvo ob vero pripraviti in potem za svoje pomagace vstrojiti, da jim pomagajo do komunizma in petroleja.

Ko se na to posebno na Nemškem z vsemi močmi dela, počí naenkrat glas iz Monakovega: V četrtek 8. oktobra prestopi kraljica-mati pruska princesinja v katoliško cerkev. Veči zaušnice pruska politika glede verskih postav in preganjanja ni mogla dobiti, kakor ravno s tem, da pruska princesinja sama, kri od njih krvi, zapusti versko zmoto in se povrne v naročje edino zveličavne matere katoliške cerkve.

Ta spreobrnitev je v kratkem času tretja, ki obrača pozornost vsega izobraženega sveta na se. Pruska princesinja — vojvoda northumberlandski — veliki mojster prostomavtarjev — prestopijo v kat. cerkev. Od teh ne „Soča“ ne „Narod“ ne moreta trditi, da so mežnarji, mračnjaki, obskuranti, ampak vsak resnicoljub mora priznati, da take osebe korak storijo iz prepričanja. Če se pa začne v takih krogih katoliško gibanje — Slovenci! ne dajte se slepiti od puhlih liberalcev, ampak držite se katoličanstva in tistih, ki so njegovi zastopniki.

Dópisi:

Iz Gorice, 18. sept. Danes ob poli devete zjutrej smo srečno dokončali duhovne vaje, kakor je „Glas“ uže povedal. Lepo je bilo videti 82 duhovnikov k sv. obhajilu stopati, katero so naš preljudi nadpastir, prevzv. knez in nadškof med sveto mašo deliti. In glej! med tem, ko smo se obhajali, je na enkrat začel zbor pevcev prepevati znani „Adoro te devote“. Med mlajšimi našimi duhovniki jih je bilo več pričujočih, ki so v petji dobro izurjeni. Hvala jim, da so slovesnost svetega opravila tako ne malo povzdignili. — Ko je bilo vse v najlepšem redu dovršeno, in smo bili vsi v semeniški obednici k črni kavi se sošli, so prečast. prošt, g. baron Kodeli v latinskem jeziku v imenu nas vseh prevzv. nadškofu srčno zahvalo izrekli, da so nam letos sv. vaje napravili. Mili nadpastir so pa potem v odgovoru med drugimi reči tudi veselo novico vsim pričujočim naznanili, da mislijo, ako bo le mogoče (in mislimo da bo!) uže s prihodnjim mescem januarjem folium dioecesanum na noge spraviti, o katerem je naš „Glas“ uže v poslednji številki mesca julija t. l. nekaj bil omenil. Vsi pričujoči duhovniki so bili s to novico dokaj zadovoljni, kakor se jim je na obrazu bralo, in nadejamo se, da bode stvar dober uspeh imela.

V poslednjem „Glasu“ t. j. šte. 37. sem rekel, da me utegne kdo se starokopitnežem pitati. In glejte! zadel sem jo. Tisti moj sstavek je nekega s e d m o š o l c a (?) Goriške Gimnazije tako šembrano v živo dregnil, da mi je nepodpisano pismo poslal, v katerem mi jih šteje,

LISTEK.

Človeško življenje v štirih podobah.

Posvetuje svojim sošolcem, ki letos mesca sept. 25letnico svojega mašništva obhajajo,

JOSIP FURLANI.

IV. Podoba.

Vvod kakor s pričetka. (Na steni je podoba, ki „noč“ predstavlja.)

Osebe: Mojster, pomočniki in gledalci.

Mojster: Podoba štrta „noč“ je črna, Skor vsaka lisa ji je črna.

Pozna ura vgasne luč,
Vrata vsa zapahne ključ,
Gosta tmina svet požira,
Na ležišči spanec umira,
Bleda luna zabrli,
Kdor le utegne zdaj meži.

Dvospev: Truplo zdravo sladko spi.
Kadkad tudi zasmrči,
Rana skleča pa se vije,
Hipi še miru ne užije,
Kliče reva celo noč
Vse svetnike na pomoč.

Trospev: Stari jezik zmer jecljá,
Blezo rožni cvet mrmrá,
Sova črna popotuje,
Grobe ranjih obletuje,
Milotožno je budí,
Večni pokoj jim želi.

Čveterospev: Spanje res je velik dar,
Kdo brez tega bil bi star?
Dobro stegne nam vse ude,
Potolaži žulje hude,
Žilam vdiha mlado moč,
Drag zaklad je lahka noč.

Mojster: Kedor se rad klati
Po noči okrog,
Srcé si oblati,
Ostudnih je nog,
Zapravlja zaklad,
Naj hujši je tat.
Zbor: Ko noč se izlije,
In pah zarožlja
Naj plahta nam skrije
Očesa obá,
Podvizajmo spat,
Teló si krepčat.

Dvospev: Sedaj nam mojster še odkrij,
Kaj za oblakom se vozlá,

Gotovo se nam zablíši
Krasota nauka zatega.

Mojster: Oblak za hrptom laž imá,
Nocoj tje Adam spat drdrá,
Zato le tiho, tiho vsi,
Tedaj mehur se razleti:

Naglo vse ko blisk tu mine,
Hiraš, slab si, ves potrť,
Svit čedalje te ne gine,
V temo siliš kakor krt.

Dvospev: Smrt pripiha, koso vzdigne,
Z nogo mahné, poštoklja,
Starim, mladim s tem pomigne,
Da je potnik kraj potá.

Trospev: Nit življenji se pretrže,
Odletí mu vsaka moč,
V tesno skrinjo drob se vrže,
Nesejo ga štiri proč.

Čveterospev: Truplo vže se pokopuje,
„Miserere“ pojejo,
Vsak prijatel zdaj žaluje,
Vsi na grobu zdihajo:

Mojster: Cuj, le čuj! kak dete joka,
„Mama moja!“ milo stoka.

Pomočnik: Sin podá se med mrlíče,
„Kje si tata!“ revno kliče.

da je kaj. Sicer pa se vé, še slovenske ortografije popolnoma ne zna, ker je v slovenskem nadpisu Stephan, in v pismu samem hrvatoophile zapisal. Je li morebiti to del tistega tolikaj hvaljenega napredka naše slovenščine v novejših časih, katero po njegovem mišljenju menda le „Soča“, „Narod“ in enaki listi „klasično“ pišejo, „Novice“ pa, „Zgodnja Danica“ in „Glas et comp.“ grdi in krhajo, „da se Bogu usmili“? Toda, pustimo to stvar, ki me živo spominja na znano Vodnikovo basen „kokoš in jajce“. Hotel sem le pokazati, kako napredujejo naši nadepolni mladenči v naših šolah in omnibus et singulis; ker sicer pismo anonimno ni vredno, da se mu daja očitni odgovor.

Naše bogoslovsko semenišče je to polletje veliko zgubilo. Zdaj, ko te vrstice pišem, nimamo ni ravnatelja, kterega smo ravno pokopali, ni podravnatelja, ki je pri nas vselej tudi gospodar ali ekonom, ker je dosedanji podravnatelj nazaj na deželo se podal in curam animarum. V takem stanu ni bilo še naše Semenišče od leta 1818. sem, v katerem letu se je bilo zopet odprlo. Pa tudi ekonomiške okoliščine menda niso bile take, kakoršne zdaj, prvič, ker je vse strašno drago, drugič, ker imamo malo rejencev; saj vé vsakdo, da, več je rejencev, ložej se ceteris paribus izhaja in oeconomicis; uže letos jih je bilo malo, ali prihodnje šolsko leto, ki se začne z vahti, jih bo skoraj na pol manj in tedaj težej izhajati. Tretjič pa, kako ne bo težko izhajati pri teh okoliščinah, ker za vsacega rejenca ne dajajo več na leto, kakor samih 210 gld. a. v. ali 200 gld. starega denara, in iz tega se imajo vsi rejenci preživiti, oblačiti, podravnatelj in špiritual plačevati, knjižnica vzdržati, in vsako leto potrebne poprave semeniškega poslopja poplačati? Kakor je znano, za vsacega gluhonemega otroka v zavodu gluhonemov, da, za vsacega jetnika v Gradiški plačuje državna denarnica več, kakor za bogoslovske vzrejence. Pa tiho! ne smem dalje, da ne skusim kaj neprijetnega. Tedaj punctum!

Črniče 5. oktobra. — V dopisu iz Črniče

Samospev: Mati tam roké si vije,
„Dete moje!“ solzno vpije.

Samospev: Vdovec še lase si pipa,
„Vstani draga!“ srčno hlipa.

Samospev: Crna hala vsa trepeče,
Kraj moža ob tla se meče.

Dvospev: „Celo, ki nas je vedrilo,
S prahom se je poškrpilo!“

Trospev: „Lice, ki je zmer gorélo,
Nikdar več nas ne bo vnelo!“

Čveterospev: „Roka, ki nas je vodila,
V temo se je zaklenila!“

Zbor: „Srce, ki je nam plamtelo,
Pod pepelom je iztlelo!“

Samospev: Slavec peva melodije,
„Amen!“ zdihne, — tu se skrije.
(Po hipnem prenehleji)

Mojster: Ojstra krona nas opleta,
Ce zgubili res smo té,
Naša srca britko vneta
Nad gomilo se solzé:

Zbor: „Kje so moje rožice,
Pisane in bele,
Mojiga srca ljubice,
Žlahtno so cvetele?
Ah spomlad je šla od nas,
Vzela jih je zima, mraz“.
(Orožen.)

29. sept. št. 40 „Soče“ se neki starešina huduje nad dopisom 10. septembra št. 38 „Glasa“, ter dopisnika lažnika imenuje, ob enim tudi župana na tako visoko štopinjo poseda, da ko bi hotel kdo verjeti, kmalo bi mislil, da naša srenja bi res morala propasti, ko bi ji imenovani ne bil na čelu. „Glasovi“ dopisnik ne laže, ko pravi, da komaj čakamo nove volitve in boljšega gospodarja; da bi bolj svoje otroke oskrbljeval nego jih oskrbljujejo stari očetje.

Ker se „Sočin“ dopisnik izrazuje, da je bil neki župan enoglasno izvoljen pri zadnjih volitvah, kdo je temu kriv? njegova glavica, denar, upanje, posojilo, so glavni uzroki, kajti ko bi kdo bival v „Deraču“, gotovo bi živa duša zanj ne vedla.

Ker ga hvali „starešinče“, da ni hotel biti župan, ko je že izvoljen bil, in je le po prošnji več odbornikov ta težki posel nase vzel iz zgolj ljubezni do občine. Lepa ljubezen! prašamo te pa „starešinišče“, kdaj ste ono navedeno ljubezen očitno pokazali?

V kljub mnogoletnemu vladanju, idi le kot starešina, po našem pašniku, tam pregled županovo in tvoje gospodarstvo! — Lastna hvala smrdi.

Ker pa dopisun strup spušča na očeta in sina češ, da bi bil oče župan sin pa pisar, ta laž je za Sočine privržence, a ne za nas Črničane, kajti omenjeni oče, bil je „trabant“ in agitator županov, a ne „Glasov“; revče, kam si pa zdaj zavozilo. — Kje je bil „Glas“ pri večkratnih volitvah? — Se ne spominjaš, starešinče! da je bil omenjeni oče zarad „trabantiranja“ županovega pred volitvijo, v pravdo zapleten, ker je preveč „lisjaku“ zaupal? Dopisnika imenuješ zvito kačo, a tako ime zasluži „Sočino“ starešinče, ker nam nekaj bliščečega za zlato ponuja. — Ali ne veš, da sta bila pred neko volitvijo dva agitatorja iz spanja vzdignjena, da sta šla krog volilcev po bližnjih srenjah, „bobnati“ — po noči? Mar se ne spominjaš večera pred neko volitvijo, ko so ga trije volilci v sobi nad kuhinjo — (ko je bila še po starem) brez plač-

(Godba nadaljuje napev te pesmi, med tem ko vsi drugi otožno v tla gledajo, in si solzé brišejo).

Mojster (osrčen): A kaj bi se grobov nek bali

In vedno točili solzé,
Saj truplo smo zemlji podali,
Dolžnik naj poplača dolgé.

Dvospev: Ce potnik si dušo izpere,
Iz nje zablíši mu zlato,
Prezalih si vencev nabere,
Novica podviza v nebo,

Trospev: V naročji prezlate višine
Med rožami je zakopan,
Za mizo presrčne družine
Obhaja tam večni poldan.

Čveterospev: Ko bomo na sodni dan vstali,
Ne bode nas motil več tek,
Koj roko si bomo podali
In skupaj živeli na vek.

Zbor: Nikar se nam groba ni bati,
Saj ondi Gospod še spal,
Skrbimo le, ko nam bo vstati,
Da Bog nam bo desno podal.

Vsi skupaj (krepko): Prijatli zdaj prisezimo
Na sveto evangelje,
Da potovati hočemo
Po stezi božje želje,
Pustimo spako stati,

no popivali za dober uspeh volitve prihodnega dne? — Vemo, da si ti „starešina“ kratkega spomina, ker nisi vedel zakaj? in po katerem načinu je bil večkrat župan „enoglasno“ izvoljen, smo ti pa tukaj na kratko pokazali, le pazljivo prečitaj. Ako se ti bodo oči solzile, deni si — nadočnike.

Veš sosesčanov.

Iz Sedla pri Kobaridu 5. oktobra (Blagoslovljenje vogeljnega kamna.) Redko slovesnost obhajali smo včeraj v naši vasi. Po dolgem prepiru bil je konečno določen od ministrstva za uk in bogočastje se porazumljenjem s prečastitim knezonadškofijskem ordinarjatom prostor za zidanje nove cerkve za naš vikarijat že letos zimski čas. Druge neugodnosti so zakrivile, da se se zidanjem nij moglo prej pričeti pa pri vsem tem bil je danes že lep kos dela dovršen. Citateljem, kterim naše razmere niso znane, naj samo omenim, da stara cerkev sv. Križa je 1/4 ure daleč od vasi Sedlo, kjer gosp. vikarij biva in v kateri vasi je primerno večina pribivalcev celega vikarijata. Ne bom omenjal težave duhovna pri taki daljavi do cerkve, bodi si kadar treba maševati, ali kadar kedo zboli i. t. d., naj samo omenim, da stara cerkev je čisto v samoti, daleč proč od vseh hiš. Vsak torej spozna, da je bila opravičena radost Seljanov, ko si v sredi vasi zidajo novo veličastno hišo Božjo. Slovesnost blagoslovljenja vršila se je po navadnem obredu, kar je pa slovesnost povelečevalo, bilo je to, da se je s privoljenjem Njih prevzvišenosti knezo-nadškofa ta dan na prostoru nove cerkve sveta maša pela. Kaj takega v naših krajih nij bilo še videti, toliko bolj pa je vsakega spekla zagrizenost naših nasprotnikov, da se njiso te posebne slovesnosti vdeležili. Kjer so 4 vasi v enem vikarijatu, vse štiri vikarne cerkve v svoji vasi imeti ne morejo. Torej pač čudno, da naše starešinstvo hoče še celo zabraniti, da se nijma maševati na prostoru nove cerkve. Župan in njegovi prikimovalci so se o tem oziru pritožili pri gosp. dekanu in tudi pri c. kr. glavarstvu v Tominu — ker tu nij mogel

Ki hoče nas prodati, **!**
Križ bodi nam v vodnico,
On kaže nam resnico:
Po tesni brvi na goró,
Tam žlahtne rože zmer cvetó.
(Od daljave odmeva se zvonjenje.)
Gledalci (radovedno):

Samospev: Kaj nek pomeni to zvonjenje,
Ki sem od gore nam doni?

Dvospev: Mar izpod deža tam življenje
Pod kapom zdiha in medlí?

Trospev: Da le ne zubelej zdaj vpepeli,
Kar pridni srpi so našeli?

Čveterospev: Zna biti pa podviza vpit
Ker se Adamu trže nit?

Zbor: Al' drugo hujše mar trpljenje
Pomeni miló nam zvonjenje?

Mojster (resno): Zvonjenje to pomeni nam,
Da v strašni ječi sestre tam
Medlijo ino vpijejo,
Naj vrata jim se odprejo!
Želijo vse na zlati vrt,
Na večni vrt prežlatnih trt.

(Za nekaj časa se vsi zamišljejo, na kar)

Zbor (živahno): Nakviško device,
Odpahnite klet,
Kraj zgodnje danice
Ovenčaj vas cvet!

nič opravi, je pa se žuganjem ljudi iz Stanovišč, Holinca in Podbele preplašil, da niso k slovesnosti došli. Bila je pa tudi za te sv. maša pri sv. Križu ob 7 zjutro. Nadjamo se pa, da vsem takim neljubim oviram vkljub bomo imeli zdaj leto našo novo cerkev že pod streho, kakor v Borjani, kjer jo že pokrivajo, akoravno so jo še le letos začeli zidati. Glavna vodja našega stavbnega odbora sta moža, ki se takih ovir ne strašita: slava jima!

S Komna: Nek g. dopisnik „z gorenjega Krasa“ piše v zazdjni številki „Glasa“ v 17. vrsti:

„Nikakor pa se mi ne zdi pametno, kraško skalovje in to malo grmičja, kar ga še ostaja, deliti, kajti s tem se ne pospešuje blagor dežele, nego se zadržuje.“

Ker sem kraševce, in ker mi je mar za zboljšanje naših zemljišč, zato odgovarjam le na omenjene vrstice, ki se Krasa tičejo in se v delitev pašnikov na Furlanskem ne vtikam. Dopisnik pravi, da z razdeljenjem skalovitih pašnikov bi se blagor dežele zadrževal. Nikakor ne!

Da je razdelitev kraških skalovitih pašnikov koristna, more vsakdo priterditi. Dokazi: 1) Ko bi občinske pašnike razdelili, bi vsak svoj del iztrebil kolikor mogoče, z izritim kamenjem bi si obzidal svoj del, stem si prihranil mnogo dela, za odpelavanje kamenja v kak drugi kraj, itd. 2) Tako popravljeni prostor bi mnogo več sena donašal. Vsak bi skrbel za pridno nasajo dreves, tedaj je to edino sredstvo, s kojim bi pospeševali naglo pogojzdenje. 3) Živina bi se v senci pasla, ko bi drevje zrastle. 4) Klimatične razmere bi se zdatno popravile. 5) Les za kurjavo in druge priprave bi dobivali, in ne bilo bi treba ga privažati iz „Cavna.“ 6) Ko bi jesen, topolko, brest i enaka drevesa y „dele“ svoje sadili, bi dobivali mnogo živinske krme. Tedej vgodno bilo bi tako razdeljenje tudi za povzdigo žvinoreje. 7) Zemlja bi se z odpadanjem listja tudi pomnoževala; zraven bi vse eno imeli lahko zadosti nastelje. 8) Ako ne

bodemo skrbeli za naglo pogojzdenje Krasa, bodo veter, nalivi itd. zemljo odnesli, kaj bode potem? Tedej skrajni čas je zdaj, dokler imamo še peščico zemlje po naših pašnikih, da pridno pašnike razdelimo in še ostalo porabimo za nasajenje dreves, kajti zemlja bode kmalo pošla, potem bodo zastoj javkali, kje da bodo pasli. Da je pa zemlje od dne do dne manj, mi ni treba dokazovati. 9) Živina koja se klati po naših slabih pašnikih, trpi vročino, i ne dela družega, kakor strada: pregovor domač je: napašo gre sita, s paše pa lačna. 10) Kakor sem že pred povedal, bi se tudi s pogojzdevanjem klimatične razmere zdatno popravile, kajti vsak bi imel veselje svoj del pridno zasajati. Zasajenje bo toliko vsepešnejše, posebno pa sedaj, ko se dobiva na tisoče drevesc vsake vrste brezplačno v „Centralni drevesnici“ v Gorici. 11) Na občinski pašnik pa nebode nobeden šel drevja saditi, razun gojzdnarji ki so tu pa tam postavljeni. Pa tudi ti morejo le malo storiti, posebno pa oni, kojim ljudstvo nasprotuje ali celo neumi župani. (Bralo se je dovelj neumnosti kopenskega župana V. v „Soči“ in čudim se, kako je „ta list“ take neumnosti tiskal, i ker ni vrednik „S.“ bil v gojzdnarstvu izurjen, zakaj ni dal izvedencu popraviti.

Tedej povdarjam, da blagostanje kraševcev bi se dalo z razdeljenjem pašnikov povzdigniti, ne pa zadrževati.

Ko bi kdo rekel: Dobro bi bilo to mnenje ko bi drevje v 5—10 letih zrastle, ali to gre na 20—50 let. To vem tudi jaz. Ali kakor so nam naši pradedje i očetje mnogo prihranili in za nas skrbeli, tako moramo tudi mi za potomce naše skrbeti, to je naša sveta dolžnost.

Ogled.

Avstrija. Deželne zборе je vlada opomnila, naj se podvizajo, kajti ure so jim štete in državni zbor prične svoje delovanje že 20. oktobra. V orarberški dež. zbor je zopet pokazal, da mu je v resnici mar za blagor ljudstva. Vsled sklepa 9. avgusta 1873. imel je nek odbor nalogo, naj izdela na katoliški podlagi slonečo postavo za ljudske šole, vendar naj se samostojnost drugih ver ne krati. Odbor je to nalogo dovršil in stavi predlog: Dež. zbor naj kot podlago prihodnji postavi odobruje: 1. Vsa odgoja je natorna dolžnost družine, 2. Natorna dolžnost katoliške družine je katoliška odreja otrok, 3. Naloga države je družini in cerkvi varovati pravice glede odgoje. To je zdrav in naraven temelj šolski postavi. — V Dalmatinskem dež. zboru je manjšina (italianissimi) predlagala adresu do cesarja, naj zbor razpusti. Naravna narodna večina bo ta predlog rešila, da prejde na dnevni red. Lahonom pa vlada vendar potuho daja, in cesarski namestnik Rodič je prosil, naj ga izpuštijo iz te službe. Ta njegov korak je vzročilo imenovanje nekega hudega lahona P o z z i - a za svetovalca pri namestništvu in ker vlada noče vpeljati narodnega jezika v srednje šole. V Dalmaciji pride namreč na 500.000 Slovanov 10.000 Lahov, toraj mora povsod učni jezik biti — italijanski! Ali vlada še ne sprevidi, kam je prišla z enakim ravnanjem v Trstu? — Na Dunaji

je kardinal Rauscher dež. zboru poslal pismo, v katerem pravi, da se zdaj sej ne more udeleževati; kakor hitro pa se okoljščine spremeni, bo pri vsih svojih mnogih opravih prišel v zbor in državi in deželi svoje moči posvetil. Tako načelo imajo tudi Čehi, ki se ne udeležujejo sej ne deželnega ne drž. zbora. — Cesar je imenoval zopet nekaj ustavovernih mož za ude gosposke zbornice.

Zunanje države. Ves svet je osupnil telegram, da je bivši pruski poslanec na francozkem dvoru grof Arnim v zapor djan. Kaj je temu uzrok, se danes še ne vé. Bismarck in Arnim nista bila prijatelja, na vsak način se bo kaj skuhalo. — Iz Londona se brzojavi, da je vojvoda Northumberlandski prestopil v katoliško cerkev. Kolikor bolj cerkev preganjajo, toliko več se jih povračuje v njeno naročje. — Hanoveranski kraljevič se bo oženil s princesinjo dansko Tyro. Prusi to zvezo nekaj pisano gledajo, ker oba sta v rodu z mnogimi evropskimi dvori. — Francozka vlada je domu poklicala ladijo „Orenoque“, ki je bila namenjena papeža sprejeti, ako bi hotel bežati; sv. Oče so pri tej priložnosti pisali maršalu Mac-Mahonu prijazno pismo, v katerem pripoznavajo, kaj je Francozka za-nj storila. „Monde“ pa piše, da ste Francozka in Laška sklenile novo pogodbo v varstvo sv. Očeta. Kaj pomaga delati pogodbe, ako se ne spolnujejo.

Domače stvari.

(Prof. Fr. Povše) je bil telegrafično v Ljubljano poklican, kjer ima deželni zbor ravno v obravnavi kmetijsko šolo, za katero se bo skoraj gotovo kupilo Smoletovo posestvo pri Novem mestu. Gospodu Povsetu mislijo ponuditi vodstvo nove šole in tako pridobi Kranjska strokovnjaka-domačina, Goriška pa bo morala družega iskati.

(Cesar Ferdinand in cesarica Marija Ana) sta ravno na dan godu našega cesarja darovala 700 gld. Oglejski cerkvi, da se napravi v tej veličastni hiši božji primeren križev pot.

(Posvečevanje cerkve.) Prevz. nadškof bodo 18. t. m. III. nedeljo meseca posvetili novo cerkev v Kronbergu.

(G. dr. Josip Tonkli) razpošilja sledeči mrtvaški list: „Podpisani naznanja svojim sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je njih sin oziroma brat, unuk in bratranec FEODOR TONKLI danes zjutro ob 3 1/2 uri po 11 dnevni boleznii v starosti 5 let in 2 mesecev v Gospodu zaspal. Pogreb bode jutre, 10. t. m. oktobra ob 3. uri popoldne.

V Gorici dne 9. oktobra 1874.

(Duhovske spremembe.) G. Štef. Starman je postal vikar v Oreheku. — G. Janez Kovačič je prestavljen iz Podbrda v Bovec — G. Jurij Kokelj novopos. pride v Podbrdo. — G. Ljud. Vodopivec, vik. na Srednjem gre začasno v pokoj. — G. Ferd. Tomažič postane vikar na Srednjem. — G. Tomaž Cerin navopos. pride v Ročinj.

(Za pogorelce v Čepovanu) darujejo: Občina Vrtojba 5 gl., Dornberg 2 gl., Kronberg 2 gl.

Nakviško urno

V prijazno nebó!

Mojster (pobožno): V družini srečni ino sveti
Naj jasna luč jim večno sveti!

Zbor: Za mizo zlato grlo vneto
Naj večne poje trikrat „sveto“!
Uživajo naj uže nocoj
Veselja vir, srca pokoj!

Mojster: Takó naj se zgodí!
Zató tud' zdaj zvoní.

Zbor: Naj se zgodí!
Naj se zgodí!

Po kratkem zamaknjenji)

Mojster (prijazno): Zdaj vam prijatlom lahko noč!
Samo božji duh vos spremljaj proč!

Gledalci: In slikarjem tud' lahko noč!
Da videmo se spet drugoč!

Zbor: Da videmo se spet drugoč!
Zčasno: zbogom, lahko noč!
„Lahko noč!“

Daj nam Bog svojo pomoč!
Ker smo delo dokončali,
Da bi tudi sladko spali,
Vsa vročina je zdaj proč.

Lahko noč!“ (Slomšek.)

(Zagrinjalo pada, med tem ko si prijatli
vzajemno v desno segajo.)

(Za spominek dr. J. Hrasta) darujejo: G. A. M. Z. 10 gl. — G. Matija Kravanja 3 gl. — G. Ant. Lazar. vikar 2. gl. — G. Janez Bevk, vikar 2. gl.

Razne vesti.

— *God presvitlega cesarja.* V nedeljo 4. oktobra so imeli v ta namen v stolni cerkvi prevzvišeni nadškof ob 10. uri veliko mašo z zahvalno pesmijo, pri kateri so bili nazoči uradniki vsih vrst. Na Travniku v cerkvi sv. Ignacija je bila ob 9. uri v ta namen sv. maša za vojake.

— *Presvitla cesarica* se je iz Angleškega, kamor je šla v toplice, vrnila in 3. t. m. dospela v Baden, kjer so jo sprejeli nemški cesar, cesarica, nadvojvoda Badenski, avstrijski in pruski poslanec. Še tisti dan se je odpeljala v Possenhofen, kamor je imel tudi cesar priti. Govori se, da bode cesarica, hitro ko nekaj časa ostane na Ogrskem, odpotovala v Egipt in tam čez zimo ostala. Tudi ruska cesarica neki tje pride.

— *Italijanska predznost.* 20. sept. so praznovali v Rimu spomin uhoda laških vojakov v večno mesto. Med drugimi olupšavami mesta videl se je tudi venec z napisom: Prostemu Rimu mesto Trst, ki oproščenja še pričakuje. Tako delajo avstrijski lahoni, in vlada jih čehlja in....

— *Za rektorja zagrebškega vseučilišča* so profesorji izvolili gosp. Mesiča, profesorja filozofske fakultete, profesorja prava: g. Vojnoviča, pa za njegovega namestnika.

— *Napeljevanje vode na travnike.* Jesenski čas je za napeljevanje vode na travnike najugodniši. Takrat se namreč v vodi nahaja največ plodovitega gnoja, katerega deževna voda odnaša iz dvorišč, gnojišč, iz host i. t. d. Gnojni deli ki jih voda prinese, ostanejo med travo in začnejo brž v zemljo lezti, da lahko v spomladi koreninice živeža dobivajo. Kakor hitro je pa zima nastopila, se naj voda več na travnike ne napeljuje, marveč na to gleda, da se lepo odcejajo. Sploh se naj voda nikdar nad 14 dni na travnike ne spušča, ker se sicer zemlja lahko preveč izpere ter se plemenitija trava, ki nima rada premokro, zaduši.

(Gosp.)

Gospodarske reči.

Je-li koristno, vse občinske pašnike deliti.
(Konec.)

Na Francoskem je ravno ta postava od vednega deljenja zemljišč izvir zmiraj večega ubožstva in nenravnosti. Pravi neodvisni kmetje zginjujejo, kajti po smrti očetovi mora se premoženje med vse sinove postavno deliti, in ker denarja nima oni, ki je domá, mora zemljišča prodati bogatinom. Kapital polasti se prostih zemljišč, da gospoduje ne le pri obrtniji ampak tudi v kmetijskih zadevah. Kjer so bili pred neodvisni kmetje, so sedaj ubogi koloni (najemni delalci). Davščine pri zapuščini po mrtvih hudo teže nad kmetom, ter ga ravno takrat zadenejo, ko ima že veliko nesrečo, da umrje hišni gospodar. Le Playe pripoveduje (v znamenitej knjigi „la reforme sociale“), da so uradniki pri zapuščini

neke delalske družine, ki je znašala 925 frankov, za pisarije in prepisovanja tirjali 909 frankov, tako da je deličem ostalo še 16 frankov čistega premoženja“. (Ratzinger: Geschichte der kirchl. Armenpflege str. 379 to je: Zgodovina cerkvenega oskrbovanja ubogih.) Nek drugi pisatelj (Funke) pravi: „Od leta 1841—1847 je samo uknjiževanje (prepisanje) premenjenih posestev znašalo letnih 95,079.000 frankov. Leta 1840. vpisalo se je 5 milijonov prepisov zemljišč. (Die Folgen der Bodenzersplitterung str. 94) — A kjer se ljudstvo zmanjšuje, mesto se množiti, ni nikakor dobro znamenje, a na Francoskem se to godi, kajti na premoženji ostane večidel le en gospodar, ter drugi mu prepusté svoj del proti odškodnini, pa se poberejo v mesta in k fabrikam, kjer jim ni ravno sile ženiti se. ter imajo prilike dovolj, razuzdano živeti. To vse velja za Francosko pa v nekih obzirih tudi za nas.*)

Ako na Krasu vse občinske pašnike razdelijo med kmete, po tem so na dobičku samo bogateji in premožniši, a reveži bodo še bolj obožali. Dokler so občinski pašniki vkup, še zamore držati in prerediti par ovec ali kravico, ako se pa razdeli „gmajna“, bi moral prodati kravico in ovce, ker bi tako mal prostor dobil, da samo na svojem bi mu nemogoče bilo, ono živino prerediti. Ako blaga ni, ni gnoja, brez gnoja pa bi kmet zastoj se trudil in zemljo obdeloval. Če zemlja ne rodi in od nikjer drugih prihodkov ni, je prisiljen vzeti na posodo proti svojemu zemljišču, in ker ne more plačati, zapade bogatinu. Tako na Francoskem, tako na Angleškem še veliko več, kjer so sami veliki posestniki skoraj, in na drugej strani največi reveži. „Kmetске bajte in hišice malih posestnikov se podirajo, polje in rodovite planjave se v pašnike spremené, zato, da s kolikor mogoče malim številom rok se naj večí dobiček pripravlja. Poljedelci so zginili, angleška tla so sedaj v posestvu nekíh bogatašev. Na Angleškem, Skotskem in Irskem je 77 milijonov zemelj (acres) in samo 33.600 posestnikov. Trideset tisoč mož sme reči 30 milijonom stanovnikov: „Tukaj hodite, tam ne, tukaj orjete in sejte, tam ne smete. Od zemljišč je samo 45 milijonov obdelanih, a 26 milijonov služi za sprehajališča lovcev in lordskih družin“. (Ratzinger o. c. str. 394). To niso nikakor naravski zakoni, po katerih tako mora vse neogibljivo priti, kakor trdi „Bukle“ (history of civilisation), in katerega „Soča“ do neba povzdiguje, a Ratzinger (Geschichte der kirchl. Armenpflege: gekrönte Preisschrift) o njem pravi: „Ich nehme keinen Anstand, das Werk Bukle's als eine Schande der Civilisation des 19. Jahrhunderts zu nennen“, (str. 8) to je: Nič ne dvomim, da imenujem Bukle-jev spis sramoto civilizacije 19. stoletja.

S. Uredništvo vjema se s pisateljem gledè posilnega deljenja posameznih premoženj ne pa po vsem gledé deljenja obč. paš-

*) Da se ljudstvo, posebno kmetško, na Francoskem zmanjšuje, vzrok je tudi nenaravno življenje v zakonik, kj pa sopot vzrok ima v posilnem deljenju premoženj.

nikov. Ako se obč. pašniki saj deloma ne razdelijo in sicer koj, ne bo še trava na njih rasla tem manj drevlje. Koliko koristi, deliti obč. pašnike, vidimo na Skalnici ob Sv. Gori, kjer je bilo še pred nekoliko leti tako pusto kakor na Krasu, zdaj pa vidiš že vse obraščeno.

Borsni kurzi na Dunaji 9. oktobra.

Enotni drž dolg v papirju	70	50
„ „ „ v srebru	74	25
Drž posojilo leta 1860	108	—
Akcije narodne banke	987	—
Kreditne akcije	245	25
London	109	80
Napoleon d' oro	8	82
Cekini	—	—
Adžijo srebra	103	75

V založbi tiskarne družbe sv. Mohora v Celovcu je prišel na svitlo:

Ant. Janežič-ov slovensko-nemški slovar.

Drugi popravljeni in pomnoženi natis.

Mehko vezan 2 gl. 20 kr. Trdo vezan s platenim hrbtom 2 gl. 50 kr.

Dobiva se v tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovcu in lahko se tudi naročeva pri vseh slov. knjigarjih.

Pridjan je slovarju: Spisek delavcev na slovenskem slovstvenem polji od l. 1550—1874.

Gg. učiteljem priporočamo: **MALI RAČUNAR ZA I. VI RAZRED LJUDSKIH ŠOL.**

Navod, kako naj učitelj začetnike po pripovedih računati uči. Cena 50 kr.

Oznaničnik.

HRANILNICA,

zdržena s zastavljavnico „MONTE DI PIETÀ“ v Gorici

prejema vsak dan, razun nedelj in praznikov, od 8. ure zjutraj do poldne kateri koli znesek denarja ne manjši od 1. gold. in plačuje obresti 5% Posojuje se tudi denar na nepremakljivo blago (hiše in zemljišča) in na obligacije po 6%. Ta posojila se potem lahko tudi poplačujejo v večkratnih obrokih (ratah), primernih posojenemu kapitalu.

Zastavljavnica (Mont)

izplačuje zneske v srebru na navadne zastave (perilo, prejo, oblačilo itd.), kakor tudi na zlatenino in srebernino. Ako izplačani znesek 10 gold. ne presega, plačuje se obresti 6%, od večih zneskov pa 8%.